

fordi det er et ganske specielt Lovforslag, som her foreligger; her derimod handles om at gjøre alle Godser lige, alt Fæstevæsen eensartet, her handles ikke om Fæstetvang overhovedet, her handles om Lehnstvang, som efter min Mening er meget forskjellig derfra, og Intet har med denne Sag at gjøre. Dernæst hvis man vilde i dette Lovforslag gaae ind herpaa, saa vilde Loven blive ubillig og uretfærdig med Hensyn til Lehnbesidderne; fremdeles vilde det være meget skadeligt for Fæsterne, og slutteligen, og det er for mig det afgjørende, man vilde forhindre Loven fra at komme ud. Derfor har jeg stemt mod § 5. Hele Fæstebondestanden har et Privilegium, Brugsretten med Fæstetvang, vel ikke en juridisk Ret, men en traditionel, som de have haft igjennem mange Aar, og som er gaaet i Arv fra Fader til Søn, og dette Privilegium er af Værdi, og man bør give en eller anden Erstatning derfor, naar det skal ophøre, eller Godseierne har en betinget og ikke en fuldkommen Eiendomsret; paa hans Eiendom hviler et Servitut, som han maa betale Noget for at faae afløst og blive fri for.

Jeg kan ikke Andet end udtale, at en stor Deel af de Uttringer, som ere fremkomne heri Thinget i Anledning af dette Lovforslag have for mig været paafaldende; thi for kort Tid siden ansaae man Fæstetvang for skadelig, for et stort Onde, men nu er der faldet en stor Mængde Uttringer, som næsten skulde lede til den Formodning, at man nu ansaae den for et saa stort Gode, at man ved at løse dette Baand, skulde tage sig meget ivare, og jeg har hørt, at der næsten er gjort den høitærede Justitsminister Behreidelse, fordi han har givet Bevillinger til at sælge til Lehnfæstegods til Selveiendom. Fremdeles finder jeg, at det er en underlig Tale, efter alt det som er foregaaet i den senere Tid, naar man hører Uttringer, som om Bonden endnu ikke skulde kunne være af en saadan Bessaffenhed, at han kunde modtage Selveiendom og bestinde sig vel derved, som om han ikke skulde kunne være i Besiddelse af aandelige Gvner, til at være en fri og selvstændig Mand i Staten, det er en Betragtning, som jeg ikke kan finde Rede i, det er ligesom om man betragter Bonden end-

nu, som den ærede Rigsdagsmand for Mæribo Amts 3die District (Nlesen) har sagt, at man betragtede ham for flere Aar tilbage i Tiden, som den, for hvem det ei passede sig at „jage og junkerere“. Fremdeles har man ogsaa fremstillet Sagen saaledes, som om Bonden og hans Slægt var ene berettiget til Fæstegods, men det er han aldeles ikke. Det har vel tidligere været almindeligt, at Bonden har faaet Fæstegaardene, men nu begynder der at blive Concurrance, der er mange udenfor den egentlige Bondestand, som nu søger Fæste, og det vil efterhaanden blive mere almindeligt, og dermed vil Forskjellen paa Værdien, som er imellem Fæstegods og Selveiergods, blive udjævnet. Tidligere søgte ingen Fæstegods uden saadanne Personer, som Bonden sagtens kunde hamle op med, saadanne som havde forsøgt sig med Uheld i andre Grene, men meente, at de nok kunde due til at være Bønder. Men nu er det ganske anderledes, og navnlig dersom den Regel skal gjøres gjældende, at Embedsclassen skal sættes paa smal Koft og kun nyde meget tarvelige materielle Goder, saa vil den største Deel af de bedre Hoveder og fastere Characterer søge anden Erhverv navnlig Agerbruget, og overlade midelmaadige Personer Embedsbanen; Bonden maa derfor virkelig ikke troe, at han i Fremtiden vil blive ene om Fæstegods, fordi han har været det forhen; dertil vil vor hele Udvikling bidrage, og Bonden skal ikke stole for meget paa sin Eneberettigelse, men skal skynde sig med at faae Selveiendom saasnart han kan, søge at faae den idetmindste før end Forholdene udvikle sig for meget. Fremdeles har det undret mig, at man har fremstillet Lehn, Stamhuse og Fideicommisser som en særdeles gavnlig Indretning, som Noget, der i Særdeleshed har hjulpet Meget til at give os en dygtig og kraftig Bondestand, som en Indretning, hvorved Bondestanden fandt den største og sikreste Bessyttelse. Men det er ingenlunde Tilfældet, thi dersom disse ikke havde været, saa havde efter min Overbeviisning en meget stor Deel af disse Fæstebønder været Selveiere. Det er forøvrigt underligt, hvorledes Extremerne berøre hinanden. Jeg erindrer mig Aarene 1842 til 1846; da var der ligesom